

Nr 127.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående det vissa anstalter tillkommande understöd för där intagna sinnesslöa, blinda dövstumma och fallandesjuka, som tillerkänts pensionstillägg eller understöd enligt lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring; given Stockholms slott den 10 april 1915.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen besluta,

att, då å statsunderstödd anstalt intagen sinnesslö, blind dövstum eller fallandesjuk tillerkänts pensionstillägg eller understöd enligt lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring och detta enligt 9 § samma lag må uppbäras av anstalten, det statsunderstöd, som enligt eljest gällande grunder skulle för den sålunda å anstalt intagne utgå till anstalten, skall från och med år 1915 minskas med ett belopp, motsvarande vad enligt nämnda lag å staten belöper av kostnaden för ifrågavarande pensionstillägg eller understöd, eller, där nämnda statsunderstöd till beloppet ej överstiger statens andel av berörda kostnad, icke till någon del utgå.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Oscar von Sydow.

*Utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 10
april 1915.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden HASSELROT,
VON SYDOW,
friherre BECK-FRIIS,
STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BROSTRÖM.

Efter gemensam beredning med chefen för ecklesiastikdepartementet anförde departementschefen, statsrådet von Sydow följande.

De jämlikt nådigt bemyndigande den 12 september 1913 av statsrådet och chefen för civildepartementet tillkallade sakkunniga, vilka erhållit uppdrag, bland annat, att verkställa revision av stadgan angående sinnessjuka och avgiva förslag i fråga om förbättring av vården av sinnesslöa, hava i skrivelse den 24 oktober 1914 avgivit särskilt yttrande angående vården av sinnesslöa och därvid, bland annat, föreslagit vissa ändringar i nådiga kungörelserna den 31 december 1904 angående understöd av statsmedel åt anstalter för obildbara sinnesslöa och den 13 juni 1908 angående anslag av allmänna medel åt uppfostringsanstalter för sinnesslöa barn och åt arbetshem för sinnesslöa.

Sedermera hava de sakkunniga i skrivelse den 19 februari 1915 anmält, att under det fortsatta arbetet och närmast vid behandlingen

av 1913 års riksdags skrivelse, nr 31, angående lindring i de mindre bemedlades kostnader för hospitalsvård anledning erbjudit sig till övervägande av de konsekvenser, som bestämmelserna i lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring kunde komma att medföra i fråga om såväl avgifterna till hospitalen som även statsunderstödet till sinnesslöanstalterna.

Beträffande nämnda statsunderstöd må här erinras om följande.

Enligt 7 § av nådiga kungörelsen den 31 december 1904 utgår statsunderstöd, utan hänsyn till ålder, med ett årligt belopp av högst 250 kronor för var och en under året å vederbörande anstalt vårdad obildbar sinnesslö, vars behov av vård å anstalten blivit prövat av anstaltens läkare eller vederbörande inspektör.

Genom nådiga kungörelsen den 13 juni 1908 är förordnat, att från det till uppfostringsanstalter för sinnesslöa barn beviljade förslagsanslaget må utgå:

dels till uppfostringsanstalt för icke fallandesjuka sinnesslöa barn, vilken av landsting eller stadsfullmäktige i stad, som ej i landsting deltagar, anordnas och understödes samt står under inseende av en utav landsting eller stadsfullmäktige utsedd styrelse, för varje lästermin ett understöd av 125 kronor för vart och ett vid lästerminens början intaget barn, som i anstalten eller på dess bekostnad njuter underhåll, och ett understöd av 62 kronor 50 öre för varje annat i anstalten intaget barn, som från lästerminens början deltagit i undervisningen;

dels till enskild uppfostringsanstalt för sinnesslöa barn, däri inbegripna även blinda sinnesslöa, för varje lästermin ett understöd av högst 125 kronor för vart och ett i anstalten vid lästerminens början intaget barn, som i anstalten eller på dess bekostnad njuter underhåll, och högst 62 kronor 50 öre för varje annat i dylik anstalt intaget barn, som från lästerminens början deltagit i undervisningen;

dels ock till arbetshem för sinnesslöa ett årligt understöd av 100 kronor för varje i arbetshemmet intagen sinnesslö elev, som genomgått en med statsbidrag understödd uppfostringsanstalt för sinnesslöa barn eller annorledes förvärvat utbildning motsvarande den, som sådan anstalt avser att meddela, intill dess sådan elev anses kunna överlämnas till enskild vård eller tjänst eller befinnes kunna utan det skydd och den ledning, som åtnjutes i arbetshemmet, bibehålla de färdigheter och goda seder, eleven under sin utbildning förvärvat.

Sedermåra har 1914 års senare riksdag, på sätt i dess skrivelse nr 6 anmälts, med anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen framställda förslag och i ämnet väckta motioner, bland annat,

dels medgivit sådan ändring i avseende å de för beviljande av understöd från förslagsanslaget till anstalter för bildbara sinnesslöa, vilket anslag trätt i stället för anslaget till uppfostringsanstalter för sinnesslöa barn, gällande grunder, att från och med år 1915 må av samma förslagsanslag såsom årligt understöd utgå:

till arbetshem för blinda sinnesslöa och fallandesjuka sinnesslöa 250 kronor och till arbetshem för andra sinnesslöa 200 kronor för varje i arbetshemmet intagen elev, därest arbetshemmet i fråga anordnats och understödes av landsting eller stadsfullmäktige i stad, som ej i landsting deltagar, men högst nyssnämnda belopp, därest arbetshemmet i fråga är enskilt, samt

till arbetshem, som anordnar kontrollerad familjevård för sinnesslöa, arbetshemmets kostnad därför, dock högst 100 kronor för varje sålunda utackorderad elev;

dels beslutit, att uppfostringsanstalter för fallandesjuka barn må jämväl för icke sinnesslöa barn erhålla det understöd, som enligt nu gällande bestämmelser utgår för å sådan anstalt intagna sinnesslöa barn;

dels ock beslutit, att understöd av högst 250 kronor må, enligt de för arbetshem för fallandesjuka sinnesslöa i sådant avseende stadgade grunder, utgå till epileptikeranstalt för därstädes intagna fallandesjuka, som icke varit från barndomen sinnesslöa.

De ändrade bestämmelser angående statsunderstöd åt uppfostringsanstalter och arbetshem för bildbara sinnesslöa samt åt epileptikeranstalter, som påkallas av riksdagens berörda beslut, hava ännu icke meddelats, enär det ansetts lämpligt att i sammanhang därmed utfärda de bestämmelser, som kunna föranledas av vad de sakkunniga i sina förenämnda skrivelser föreslagit.

Vidare må här erinras, att jämlikt 1908 års riksdags beslut till uppfostringsanstalt för blinda dövstumma må utgå ett årligt understöd av 500 kronor för varje vid årets början i anstalten intagen blind dövstum elev, som är mottaglig för undervisning.

Vad därefter angår de stadganden angående pensionstillägg och understöd i lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring, som äro av betydelse i här förevarande avseende, återfinnas de i 6, 9, 10 och 33 §§.

Enligt 6 § utgår av allmänna medel ett tillägg till pensionen (den s. k. avgiftspensionen, beräknad efter viss procent av de erlagda pensionsavgifternas sammanlagda belopp) för pensionstagare, som är till

arbete varaktigt oförmögen och vilkens årsinkomst ej uppgår för man till 300 och för kvinna till 280 kronor.

Pensionstillägget utgör för år räknat i fråga om pensioustagare, som ej åtnjuter någon inkomst eller vilkens årsinkomst ej överstiger 50 kronor, för man 150 och för kvinna 140 kronor, och i fråga om pensionstagare, vilkens årsinkomst överstiger 50 kronor, för man 150 och för kvinna 140 kronor med avdrag av halva årsinkomsten. Uppgår pensionstagarens årsinkomst till 50 men icke till 100 kronor, sker dock avdrag allenast med det belopp, varmed årsinkomsten överstiger 50 kronor.

Därjämte höjes pensionstillägget med 0,08 procent för varje krona av erlagda pensionsavgifter; dock att sådan höjning må äga rum allenast med hänsyn till pensionsavgift, som jämlikt 14 eller 15 § blivit till fullo erlagd.

I 9 § stadgas, att för tid, under vilken pensionstagare är intagen å allmän fattigvårds- eller sjukvårdsanstalt eller annan allmän anstalt, anstalten äger uppbära honom tillkommande pensionstillägg samt därav tillgodogöra sig kostnaderna för vården. Jag vill i detta sammanhang påpeka, att sinnesslö, som intagits å anstalt och genom dess försorg utackorderats i kontrollerad familjevård, i förevarande avseende torde vara att anse såsom fortfarande intagen å anstalten.

Vidare skall enligt 10 § kostnaden för pensionstilläggen bestridas till tre fjärdedelar av staten och till en fjärdedel av landstingen och kommunerna efter fördelning dem emellan, på sätt i lagen särskilt stadgats.

I 33 § stadgas, att den, som efter fyllda femton år bliver till arbete varaktigt oförmögen men för vilken avgifter till erhållande av pension icke blivit erlagda, ävensom den, vilken vid nämnda ålder redan är varaktigt arbetsoförmögen, äger erhålla understöd under villkor och med belopp, som angående pensionstillägg är i 6 § stadgat. Beträffande sådant understöd gäller även i övrigt i tillämpliga delar vad i lagen om allmän pensionsförsäkring är föreskrivet, bland annat, om pensionstillägg och om kostnaden för dess bestridande.

Slutligen innehålla lagens övergångsbestämmelser i 37 §, förutom att vissa grupper av nu levande generation äro undantagna från rätt till understöd enligt 33 §, tillika stadgande därom, att för dem, som före utgången av år 1918 förvärvat rätt till pensionstillägg eller understöd, detta skall bestämmas till viss procent av eljest stadgade belopp.

Sakkunnigas
ang. sinnesslö-
vården fram-
ställning.

I ovannämnda skrivelse den 19 februari 1915 hava de sakkunniga påpekat, att sambandet mellan ovan återgivna bestämmelser i lagen om allmän pensionsförsäkring och frågan om storleken av det statsunderstöd, som bör utgå till sinnesslöanstalterna, hittills icke blivit uppmärksammat. Emellertid synes frågan, anförda de sakkunniga, vara av den principiella betydelse, att den bör underkastas särskild prövning. Då nämligen enligt 9 § av lagen om allmän pensionsförsäkring pensionsunderstödet skall uppbäras av sjukvårdsanstalt, varå pensions-tagare är intagen, så skulle därav följa, att statens utgifter till sinnesslöanstalt för till pensionsunderstöd berättigad sinnesslö i själva verket komme att ökas med tre fjärdedelar av pensionsunderstödet belopp, en ökning, som ej torde varit avsedd. Vid detta förhållande har det synts de sakkunniga rimligt, att för sådana å sinnesslöanstalter vårdade sinnesslöa, för vilka pensionsunderstöd utgår, det jämlikt ovannämnda kungörelser utgående statsunderstödet minskas med tre fjärdedelar av pensionsunderstödet belopp.

De sakkunniga hava därför hemställt, huruvida icke i den eller de kungörelser, som med anledning av 1914 års senare riksdags ovannämnda skrivelse och de sakkunnigas i omförmälda skrivelse den 24 oktober 1914 framställda förslag kunna vara att förvänta, borde inflyta en bestämmelse av sålunda angivet innehåll.

I anslutning härtill hava de sakkunniga framhållit, att, därest deras i förevarande avseende uttalade uppfattning skulle vinna bifall, bland de uppgifter, som böra åtfölja ansökan om statsbidrag till sinnesslöanstalter, även skulle erfordras uppgift, huruvida, från vilken tid och till vilket belopp pensionsunderstöd tillkommer dem, för vilka statsbidrag sökes.

Slutligen hava de sakkunniga även erinrat därom, att bifall till ifrågavarande förslag jämväl skulle medföra, att ansökning om statsunderstöd till sinnesslöanstalt — i motsats till vad nu är förhållandet — måste gälla en redan förfluten tidsperiod.

Medicinal-
styrelsen.

Till följd av remiss har medicinalstyrelsen den 3 mars 1915 avgivit utlåtande i ärendet och därvid, under anförande att styrelsen i likhet med de sakkunniga håller före, att vid beviljande av statsunderstöd åt sinnesslöanstalter minskning i det understöd, som eljest skulle tillkomma sådan anstalt, bör ske med enahanda belopp, varmed staten bidrager till pensionsunderstöd åt å anstalten vårdade sinnesslöa, hemställt, att bestämmelser i sådant hänseende intagas i blivande kungörelser angående understöd av statsmedel åt anstalter för sinnesslöa.

Pensions-
styrelsen.

Därefter har pensionsstyrelsen den 16 mars 1915 avgivit infortrat utlåtande, däruti styrelsen anført, att styrelsen icke har något att erinra mot vad de sakkunniga yttrat rörande önskvärdheten av, att beträffande sådana å sinnesslöanstalt vårdade sinnesslöa, vilka åtnjuta pensionstillägg (understöd) enligt lagen om allmän pensionsförsäkring, det statsunderstöd, som enligt särskilda författningar må till anstalten utgå för dylika sinnesslöa, minskas med ett belopp, motsvarande statens andel — tre fjärdedelar — i kostnaden för ifrågavarande pensionstillägg (understöd).

Departements-
chefen.

Såsom de sakkunniga anført, torde det förhållandet hittills icke hava beaktats, att i de fall, då en enligt lagen om allmän pensionsförsäkring till pensionstillägg eller understöd berättigad person är intagen å en statsunderstödd sinnesslöanstalt och anstalten följaktligen enligt bestämmelserna i nämnda lag äger uppbära honom tillkommande pensionstillägg eller understöd och därav tillgodogöra sig kostnaden för hans vård, staten kan komma att för sådan person utgiva understöd till anstalten, förutom enligt gällande bestämmelser om statsbidrag till sinnesslöanstalter, jämväl enligt pensionsförsäkringslagen. Motsvarande förhållande föreligger även i fråga om icke sinnesslö fallandesjuk, som intagits å epileptikeranstalt, ävensom beträffande blind dövstum, vilken intagits å uppfostringsanstalt för personer med dylikt komplicerat lyte. Givetvis har det aldrig avsetts, att staten på detta sätt skulle, utöver vad riksdagen i sådant avseende särskilt beviljat, betala ytterligare bidrag till ifrågavarande anstalter för där intagna personer, och det synes mig därför uppenbart, att ändring i detta förhållande bör ske. Beträffande sättet för denna ändrings genomförande har jag ej någon erinran att göra mot de sakkunnigas, av de hörda myndigheterna biträdda förslag. I de fall, där statsunderstödet till vederbörande anstalt ej överstiger statens andel av kostnaden för pensionstillägget eller pensionsunderstödet till å anstalten intagen person, bör givetvis nämnda statsunderstöd till hela sitt belopp inbesparas. Emellertid torde riksdagens medgivande i saken böra utverkas. Då bestämmelser ännu ej meddelats om statsunderstödet till ifrågavarande anstalter för år 1915, synas nu ifrågasatta jämkningar böra komma till tillämpning från och med samma år.

Beträffande de sakkunnigas i anslutning härtill gjorda erinringar i avseende å de uppgifter, som ansökan om statsbidrag till sinnesslöanstalt bör innehålla, samt därom, att sådan ansökan hädanefter måste

avse förfluten tid, torde det tillkomma Kungl. Maj:t att meddela närmare föreskrifter i dessa hänseenden.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen besluta,

att, då å statsunderstödd anstalt intagen sinnesslö, blind dövstum eller fallandesjuk tillerkänts pensionstillägg eller understöd enligt lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring och detta enligt 9 § samma lag må uppbäras av anstalten, det statsunderstöd, som enligt eljest gällande grunder skulle för den sålunda å anstalt intagne utgå till anstalten, skall från och med år 1915 minskas med ett belopp, motsvarande vad enligt nämnda lag å staten belöper av kostnaden för ifrågavarande pensionstillägg eller understöd, eller, där nämnda statsunderstöd till beloppet ej överstiger statens andel av berörda kostnad, icke till någon del utgå.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnade, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skulle avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Carl Stålhammar.